

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Halászatunk fejlődése
a legutóbbi hat év folyamán.

Az alábbi cikket *Darányi Ignác*z volt földmívelésügyi miniszternek most megjelent „*Magyarország földmívelésügye 1897—1903*” című hivatalos kiadmányából vesszük, melyben távozása alkalmából hétévi kormányzási tevékenységének eredményeiről ad számot.

Bár a 232 lapra terjedő kötet nagy vonásokban, azt mondhatnám száraz számokban szól hozzánk, mindamelllett ugyancsak beszédesen tárja elénk a visszavonuló kormányfőú sokoldalú és nagyszabású tevékenységét. Elmondhatjuk, hogy mezőgazdaságunknak nincsen ága, mely alatta ne lendült, sőt nagyot ne haladt volna, hiszen tevékenységét jellemző nemes ambíció, ritka munkaszeretet és tetterő a tárczájához tartozó sokféle ügykör egyikét sem hagyta megmozdítlanul.

A leírás egyes fejezeteiből világosan kitűnik, hogy kormányzati tevékenysége nemcsak lépést tartott a gazdatársadalom mozgalmával, hanem sok esetben még föl is keltette és irányította azt. Élesen domborodik ki mindenütt amaz igyekezete, hogy népünk jólétének fokozása érdekében elsősorban gazdasági maradiságunkat kell leküzdeni. Ám a szakértelem terjesztésének szolgálatában ritka kitartással tudta az iskolát, a tapasztalást, a szemléletet felhasználni, szóval mindazt, a mivel a kiscgazdát a jövedelmezőbb üzemekkel megismerheti, illetve általuk azokat megkedvelheti.

Helyes és céltudatos gazdasági politikáját különösen jellemzi a termények értékesítésének szervezésére, valamint a nyerstarmények ipari feldolgozására és a kiscgazda hitelgényeinek kielégítésére vonatkozó munkássága. Ott, a hol másként nem boldogulhatott, az állam nagyarányú segedelmezésétől sem riadt vissza, hogy a népben az illető termelési ág iránt megrendült bizalmát visszaállítsa.

Lapunk iránya és szűk tere nem engedi, hogy sikereit külön-külön és érdemük szerint méltányoljuk. Csupán a halászatról óhajtunk részletesebben szólni, a melynél az egészséges fejlődés alapját szintén *Darányi* vetette meg. Maga, személyesen érdeklődött az idevágó kérdések mindegyike iránt. Azok jelentőségét senki sem ismerte nálánál jobban s jól átgondolt tervszerűséggel fogott annak föllendítéséhez. Alább részletesen felsoroljuk hétévi munkásságának ezen a téren való eredményeit.

Az eszközök jellemzésére azonban idézzük azokat az összegeket is, a melyek a halászat céljaira törvényhozásilag engedélyezve lettek. 1896-ban a halászati költségvetés 39,900 korona volt. 1903-ban ellenben 118,860 korona, vagyis kormányzása alatt 79,000 koronával emelkedett. Hogy munkásságával az e téren mutatkozó és szinte leküzdhetetlennek látszó közönyt gyökeresen megtörte, azt leginkább a magánosok által berendezett rendszeres halasgazdaságok igazolják, a melyeknek száma és terjedelme napról-napra gyarapszik.

Az így felkeltett érdeklődésre és magántevé-

kenységre támaszkodva elérkezettnek látta az időt a közvizek behalásítása érdekében is akcióba lépni. E végből szabályozott folyóink mentén az állam terhére kellő számú és nagyszabású halfiasító- és nevelő-telepet kívánt felállítani, hogy az így termelt anyaggal a folyó egész hosszában egyidejűleg végeztesse a népesítést.

Távozása megakadályozta őt ezen üdvös terv végrehajtásában, a melyre nézve az előkészületek folytak is, s a mely ismét csak a kisemberért való lelkesedésében találja indokát. Most, a midőn körünkből távozik, mi halászok is elmondhatjuk, hogy e termelési ág hatásának fokozására a megelőző évtizedekben együttvéve nem történt annyi, mint Darányi kormányzasi évei alatt! Éppen azért mi is készséggel csatlakozunk azokhoz, a kik igaz szeretettel és soha nem lankadó hálával gondolunk kormányzati tevékenységére.

Az említett cikk következőket mondja:

Hazánk óriási vízhálózata régebben, sőt még a múlt század első felében is igen bővelkedett halakban: a magyar vizekben élő halfajok száma meghaladja a 60-at, melyek az ország különböző vizeiben igen jól tenyésztek.

É halbőség mellett a hal országszerte közhasználatú és olcsó élelmezési cikk, a halászat pedig számottevő jövedelmi forrás volt.

A múlt század második felében azonban a nagymértékű folyamszabályozás, ármentesítés, vízmenti rétségek, mocsarak kiszáritása a folyton emelkedő vízi forgalom, a víz hajtóerejének kihasználása céljából emelt duzzasztó művek, néhol még a gyári hulladékok

és szennyvizeknek a folyóba való vezetése — mind csak arra hatott, hogy a halak természetes szaporodását gátolja.

Ezzel szemben az 1888. évben alkotott halászati törvényünk a gazdaságilag fontosabb halfajokra nézve a törvényben felsorolt ivási időszakban és bizonyos méreten alul levő halak kifogására, valamint a káros vagy pusztító fogási módok és eszközök használatára nézve tilalmat állított fel. Azonkívül, mivel a közvizeken a halászat gyakorlására nézve a szomszéd birtokosok érdekei és az okszerűség követelményei is korlátokat alkotnak, halászati törvényünk kimondta azt a sarkalatos elvet, hogy ott, ahol az egyes tulajdonosok vízterületének kiterjedése vagy helyzeti fekvése miatt e föltételek nem teljesíthetők, a halászat csakis társulati úton gyakorolható. Törvényünk tehát azt az irányt jelölte ki, hogy a halászat minél nagyobb területeken egyöntetű kezeléssel üzemeljen.

Ennélfogva a haltenyésztést két irányban lehetett és kellett előmozdítani: úgymint a közvizeken halászati társulatok alakításával, magántulajdont képező vizeken pedig a ponty-, süllő- s pisztrángtenyésztő halasgazdaságok fejlesztésével. Ez utóbbi tevékenység gyorsabban vezetett eredményre, mert ennél kiki egyéni munkájával mozdíthatja elő érdekeit, holott a közvizek értékesítése csak együttes munka útján lehetséges.

Mindkét irányú tevékenységet az országos halászati felügyelőség szaktanácsokkal, üzemtervek készítésével támogatta. A szakértelem terjesztése céljából állami ösztöndíjjal tó-kezelők nyertek kiképzést, azonkívül a kassai vízmesteri iskola 1899-ben a halászatot is felvette a rendes oktatási tárgyak közé, hogy az onnan kikerülő egyének a gazdaközöniséget halászati ügyekben is szolgálhassák. Ugyanezen évben a földművelésügyi miniszterium anyagi és szellemi támogatása lehetővé tette egy „Halászat“ című szaklap létrejövetelét.

Vizeinknek hallal való benépesítése érdekében a kormány évről-évre nagyobb mennyiségű ikrát, a rák-

Cázlatok hazánk halászatáról.

— A „Halászat“ eredeti tárczája. —

Írta: dr. Rodiczky Jenő.

(Folytatás.)

H természetalkotta nagy és kis tavak, valamint az egész középkorban nagyszámban létezett mesterséges halastavak mellett folyó vizeink is szaporították az ország mesés halgazdagságát.

Még ki nem halt az a nemzedék, mely bizonyágot tehet Heckel-nek 1847-ben tett nyilatkozatának valósága mellett, hogy Magyarországnak s itt különösen a Tiszának halbősége közmondásképp ismeretes. Mily roppant mennyiséget nyújt csak egy jég alóli hálóbúzás a pompás Balatonban. Mily nagyra nő ott a megérdemelt jóhírű fogas. S ha végre azon el sem képzelhető hal mennyiséget veszünk figyelembe, mely csupán a bellyei főhercegi uradalom vizeiből kikerül, a hol egy vonásra 500, sőt 1000 mázsa is értékesítésre jut, látnivaló, hogy Oroszországon kívül egy európai ország sem képes hasonló édesvízi halgazdagságot felmutatni; miért is bátran elmondható, hogy Magyarországon a halászat nemzeti gazdaságának egyik tekintélyes ága.

De sokan emlékeznek arra is, hogy a múlt század második felében is még a Tisza áradásai után visszamaradt halfölösleget (az oroszlámosi és más torontáli uradalmakban) csak oly módon értékesíthették, hogy sertésekkel etették fel.

Ezeket tudva megérthetjük II. Rákóczy Ferencz fejedelmet, hogy mikor 1704-ben Szegednél hideg lázban

súlyosan megbetegedett, arról panaszkodott, hogy a Tiszavize halíze miatt alig élvezhető; felemlítvén azt is,¹⁾ hogy igen nehéz a Tiszából vizet meríteni, anélkül, hogy halat is ne fogjon az ember.

Bármilyen áradások legyenek is tehát egy Ranzan,²⁾ Bonfimi³⁾ és Cuspinianus⁴⁾ dicséretei a magyarhoni vizek és nevezetesen a Balatonnak is halgazdagságáról — igaz magvuk mindenestre volt; miként Galeotus⁵⁾ abbéli feljegyzésének is, hogy a közhiedelem szerint „a Tiszának egyharmada halakból áll“.

Vernherus György⁶⁾ meg azt jegyezte föl, hogy a Bodrognak a Tiszába való torkolatánál oly nagy bősége van a halnak, hogy a csukának vagy pontynak ezrel ott egy forintért lehet venni, áradások idején pedig annyi a hal, hogy ajándékképpen sincsen keletjük s így velük a disznókat hizlalják fel. Hasonlóképpen nyilatkozik Oláh⁷⁾ érsek is. Áradások után — úgymond — a Duna, Dráva és Temes folyók mentén a halak használatlanul rothadnak el és dögletelessé teszik a levegőt.

1) II. Rákóczy Ferencz emlékiratai. Budapest, 1862.

2) Epitome rerum hungaricarum. Schwandtner Index II. De Danubio fluminis origine et decursu.

3) Decas I. kötet.

4) Oratio ad Prikupes, 136.

5) Deditis et factis Mathiae Regis. Bécs, 1563.

6) De administrandis Hungariae aquis. Schwandtnernél I. Copia piscium in Tibisco.

7) Hungaria sive de Originibus gentis, Regionis situ, diviscone etc. Bécs, 1763.

tenyésztés emelése érdekében pedig 1898 óta tenyészrákot oszt ki. Halászati törvényünk életbeléptetése óta kiosztatott:

Év	Fogasszűlő	Közönséges pisztráng-ikra	Szivárvány	Tenyészrák
1890	—	32,000	—	—
1891	1.000,000	28,000	—	—
1892	1.000,000	28,000	—	—
1893	2.500,000	427,000	—	—
1894	2.500,000	427,000	35,000	—
1895	12.000,000	650,000	200,000	—
1896	5.000,000	800,000	280,000	—
1897	20.000,000	890,000	370,000	—
1898	25.000,000	1.200,000	550,000	100,000
1899	35.000,000	1.300,000	771,000	156,000
1900	40.000,000	1.350,000	850,000	150,000
1901	42.370,000	1.440,000	1.000,000	148,000
1902	55.030,000	1.750,000	846,760	100,000

Mind a pisztrángtenyésztés, mind a tógazdaságok iránt birtokosaink körében évről-évre nagyobb érdeklődés mutatkozik, a mit a költőházak és azon tógazdaságok száma tüntet fel, melyek az országos halászati felügyelő-ség tervei és útmutatása szerint épültek:

Év	Pisztráng-költő- ház épült hány helyen	Tógazdaság létesült kat. hold terjedelemben
1895	7	432
1896	4	921
1897	8	340
1898	8	753
1899	3	1371
1900	12	2034
1901	4	1375
1902	12	409

A korábban létesült tógazdaságokkal együtt — hozzá-számítva a társulatok fiasító telepeit is — hazánkban

az 1902-ik év végén 53 helyen 5972 kat. holdon üznek rendszeres tógazdaságot, gondozott álló vízben pedig okszerű haltenyésztés 32 helyen 4558 holdon honosult meg. Pisztráng-költő-telep 82 működik. A szűllővel betelepített gondozás alá vett állóvizek területe maig 43 helyen 4764 kat. hold.

A tógazdaságok közül, mint nagyobbak, említésre méltók a tatai, nagyigmándi, simontornyai, duna-adonyi, bélyei uradalmak, továbbá Szabadka városának palicsi tógazdaságai, melyek valamennyien 100 h.-nál nagyobb terjedelműek s az utóbbi években jöttek létre.

E föllendülésnek köszönhető, hogy a hazai termelés az utóbbi években kiszorította a cseh pontyot. Emellett a fogasszűlő ikrának a nyílt vizeken évek óta folytatott kihelyezése azt eredményezte, hogy ezen halfaj nagy mértékben szaporodott, behozatala pedig rohamosan apadt és remélhetőleg rövid időn belül teljesen meg is fog szűnni, a mi már csak azért is fontos, mert az Oroszországból idekerülő sillányabb minőségű szűllők veszélyeztetik a mi elismert jobb minőségű szűllők hírnevét.

A külföldi, különösen a romániai halbehozatal okozta versenynyel szemben csak egy módon lehet sikeresen védekezni, ha t. i. a jegelt vagy a hosszú szállítás miatt állott, tehát sillányabb árú helyett, itthon termelt friss halat tudunk méltányos áron a fogyasztó közönségnek adni, a mi ismét a belföldi termelés lehető nagymértékű fejlesztését teszi szükségessé.

Erre irányul a földművelésügyi miniszter abbéli törekvése, hogy a nyílt vizeken — első sorban a Dunán, a Tiszán, azután kisebb folyóinkon — halászati társulatokat szervezzen, 1896-ig 9, azóta 46 ily társulat alakult, és pedig:

1896-ban	5 társulat	15,670 k. hold vízterületen
1897-ben	10	29,278 " " "
1898-ban	12	42,587 " " "
1899-ben	12	12,307 " " "

A XVII. század egyik német krónikása¹⁾ tolla hegyére vette Erdélynek halgazdagságát is, azt írván, hogy vizeiben a pompás halak nagysokasága él: nagy és kis vizák, háromféle ponty, szemlingek, tövishalak, harsák, pisztrángok, csukák, sügerek és cigányhalak.

Egy országban, a hol annyi és oly sokféle volt a hal, megérthető, hogy a halászata sok embernek kenyérgyártó és a „Halász“ név gyakori családnévvé vált, úgyszintén a különböző halnevek is. Nem éppen ritka családnevek: a Csuka, Csukás, Czompó, Fogas, Kárász, Gadócz, Keszeg, Tok, Viza és helységnévtárunk felsorol számos Halastó-, Halászcserda-, Halásztanya-, Halászmajor-, Halásztelep nevű pusztákat; Halászi nagy- és kisközségeket. Végül a hal nemesi ezimereinkben is helyet foglal, nemzetiségének nagyobb dicsőségére.

Régi képeken az étkező szerzetesek bizonyára hal-, vagy ráktársaságban vannak lepingálva, nem hiába, hogy módjukban állott a velük való élés.

Nálunk már az Árpád-házból származott királyok nagy-lelkűen gondoskodtak róla, hogy a szerzeteseink halban hiányt ne szenvedjenek. Halastavakkal ajándékozták meg őket, s néha távol eső vizek halászatát is nekik adományozták.

Szent István állítólag már 1001-ben odaadja a márton-hegyi apátságnak a Dunamelléki Fizegi (ma Füzítő) halászatot, 1015-ben a pécsvárad kolostornak 50 halaszt adományoz, 1019-ben a szalavári apátságnak 3 halastavat,

ad továbbá a Fehér-tót 50 halásszal, a madoccai viza-halászatot és bokabeli 12 halaszt; 1025-ben a veszprémi apácáknak 6, a Dunán 12 halaszt; 1036-ban a bakonybéli apátságnak a Dráva mellett 2 halastavat, a modrusi révben szabad halászatot, Nandurban a Tisza mellett minden hetedik halat, vagyis minden 7-dik évi halászatot.¹⁾

Nem kevésbé nagylelkűek ily adományokban a nagy király utódjai.

Igy I. Endre 1055-ben a tihanyi apátságot halászok és halastavakkal ajándékozta meg; I. Géza az általa alapított garammelléki benczésapátságot 1075-ben a komáromi határban fekvő három darab szántófölddel (terra quae arari potest) és Komáromnál szabad halászzal (Fizeg) gazdagította.

I. László a tihanyi apátságnak öt halastavat és a vasárnapokon (in arsis capti) fogott halakat adja ajándékba. A veszprémi apácák 1108-ban Zátov községben 12 halaszt kaptak.

Ádám és pásztói apátságok 1138-ban több halastavat (vivaria) bírtak.²⁾

II. Géza király 1158-ban a nyitrai egyháznak a Zsitvatorok halászatát ajándékozta oda a Duna-folyam vármájával együtt³⁾ s hogy mily jelentőséget tulajdonított ez a

¹⁾ G. Fejér, Codex diplomaticus. Hungariae ecclesiasticus et civilis. Tomus I. különböző helyeken

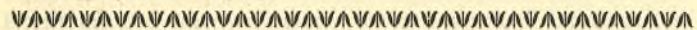
²⁾ Codex diplo: II. 49.

³⁾ Codex dipl. T. II. 152.

¹⁾ Türkische und ungarische Chronika. Nürnberg. 1664, 133. o.

1900-ban	4 társulat	3,452 k. hold vízterületen
1901-ben	3 „	1,995 „ „
1902-ban	2 „	1,976 „ „

Ezekkel együtt ma már 57 társulat működik 254,172 k. hold vízterületen. Jelentősebb vizeinken most már mindenhol a megalakult társulatok üzemtervei szerint gyakorolják a halászatot, s a legtöbb társulat tényleg vagy életbeléptette már, vagy a közel jövőben életbe lépési a nagyobb szakaszokon való egységes kezelést. E tevékenység eredménye tehát az, hogy hazánk nagy folyóhálózatán a rendszeres haltenyésztés biztosítottnak tekinthető.

Társulataink működése. (Vége.)

A Duna mellékfolyóin épp ilyen változatosak az állapotok. A legjelentékenyebb mellékfolyón, a Vágon, torkolatától Liptómegyéig, összesen hat társulat alakítását kezdeményezte a halászati felügyelőség még 1896-ban. Egy szakaszon az illetékes alispán *még mai napig sem hívta össze az érdekelteket alakuló közgyűlésre*, ámbár sürgetésben, sőt felsőbb helyről jövő utasításban is többszörösen volt része. Négy szakaszon a megalakult társulatok egyáltalán nem működnek. Egyetlen egy, a torkolati részen 1897-ben megalakult „Varrasúr-negyedi“ halászati társulat mutat fel eredményeket. A társulat vízterülete 2030 k. hold, a melyért azelőtt 558 korona évi haszonbér folyt be; ma a társulat vízterületét négy szakaszban adja bérbe évi 1126 koronáért, vagyis kétszer oly összegért, pedig a legszigorúbb ellenőrzést gyakorolja a bérlők felett. Ennek legjobb tanúsága, hogy üzemtervben megállapított jogánál fogva az oly halászokat, a kiket halászati kihágás miatt megbüntettek, nem engedi többé a társulat vízterületén halászni.

Jelentékenyen esik latba az elért bérösszeg nagyságánál, az is, hogy a társulati vízterületen hét helyen

szerződésileg biztosított kiméleti hely van tilalmi oszlopokkal megjelölve; e helyeken csak a csukák irtása czéljából s csak időnként szabad a halászat. — A társulati tagok évi költségjáruléka kat. holdanként 10 fillér s a földművelésügyi miniszteriumtól is kaptak 200 korona segélyt.

A Nyitra folyónak torkolati szakaszán az 1899-ben alakult „Érsekújvári“ h. társulat működik 416 k. hold vízterületen. A fennálló régi bérleti szerződések még csak 100 k. holdon engedték meg a társulati kezelést; itt évi 605 korona bért értek el. A süllőikra-kihelyezést szép eredménnyel üzi, mert az elnökség jelentése szerint a víz „el van lépve“ fogassüllő ivadékkal. A jelentés szerint a társulat „végét vetette a multnak, a dívott visszaéléseknek s a gyakorlatban volt gazdálkodásnak. Ezáltal a közönség bizonyos rétegeiben népszerűtlenné vált. — A régi gyakorlat megszüntetésére irányuló küzdelem folytonos teendőket rótt a vezetőségre, mert nehéz volt megértetni a közönséggel az új rend életbelépését“. Csak nemrég is még egyik község lakossága az iránt folyamodott a társulathoz, hogy nekik kivételesen engedje meg a tilalmi időben való halászást.

Nyitramegyében ezenkívül még két társulat alakítására történt kísérlet; de a dolog csak éppen kísérletnek maradt. Fent Bars megye területén azonban megalakult az „Oszlányi“ halászati társulat 244 k. holdon, a mely a már ezen felső régióknak megfelelő pisztrángtenyésztéssel ért el sikereket, mert a szivárványos pisztrángot, melynek ikráját az államtól kapja, 1899 óta rendszeresen költetvén, a Nyitra folyóban ezt a teljesen idegen halat, 1901-ben már „nem csak észlelték, hanem néhányat fogtak is belőle“. A mint az igazgatói jelentés mondja, ez a nemes halfaj „habár lassan, de láthatóan szaporodik s idővel mint keresett, kedvelt fogyasztási cikk jól értékesíthető lesz“. — Ez a társulat emlékszik meg a halellenségek legveszedelmesebb fajáról, a vidráról is, a melynek erőteljes pusztításáról kell gondoskodnia, hogy az elért eredményt kockára

király a halászatnak, jellemzi az, hogy a tilosban való halászás egyházi átok alá esett.

A zágrábi templom 1217-ben Prevalca-szigeten három halastavat kapott ajándékba.¹⁾ Ebben az időben jelesen az egyháziak és monostoriak halastavai annyira felszaporodtak volt, hogy II. András 1218-ban a feleslegesek eltörlését parancsolta meg.

1270-ben Kolló nevű halastavat a jászói premonstreiek tulajdona gyanánt említetik.²⁾

Az ország nagyjai királyaik nyomán a kolostorokat és az egyházi férfiakat szintén megajándékozták halastavakkal. Így pl. Drugeth Miklós és unokái János és Gáspár a pálosok zárdájának az Ungvár mellett fekvő Horgas halastavat ajándékozták volt. S ha már az Árpádok alatt voltak zsüipekkel és esatornákkal ellátott halastavaink, korán gondoskodtak nálunk az íváshoz alkalmas ivarzó helyekről (piscatura), gyűjtő tavakról (Clausura piscium) stb. A XVII. században Szelepcsényi Györgynek, hogy a gombai kastélya melletti tóban rendszeresen tenyésztesse a halakat ismertebb tény, de ezen időt megelőzőleg is a rendezett halastógazdaság s a halastavak sorsa mennyire szíven fekdtek nagyjainknak, kitűnik a többi között, Thurzó Györgynek, nejéhez — Czobor Erzsébethez — intézett leveleiből.³⁾ 1602 október 10-én ezeket

írja: „Hogy a halászatnak gondját viseled, kedves szívem, örvendező szívvel megértettem. Tégy belátásod szerint, a mint legjobbnak hiszed.“ 1603. október 3-iki levelében ismét az áll: „Ami a halászatot illeti, kedves szívem, értésemre esett, hogy az hasznot nem nyújtott. Csak azt szeretném tudni, hogy mely gazdatiszt kezelésére lettek a tavak bízva, mert kárt nem akarok vallani . . .“

Sokat pörlekeskedtek azonban eleink a halászat miatt is.

H. Endre király 1231-ben kijelenti, hogy a győri káptalan és Comes Thomas fia halászat miatt előtte panaszt emeltek és hogy felek a bírák által párviadalra utasítottak; egynémely nemesnek közbelépésével azonban az ügy barátságos úton kiegyenlített.¹⁾

Ezzel azonban a Dunán való halászat miatt támadt perpatvarnak nem szakadt vége, mivel Márton mester, Comes Thomas fia a Duna fele részeért Comes Hectorral perbe keveredett, mire a király Prístaldusai által Comes Hectort maga elé idézte. Minthogy pedig a Comes által párviadalra állított férfi legyőzetett, úgy látszik, hogy Comes Hector a Dunán való halászatot illetőleg jogvesztes lett.²⁾

Kilencz évvel később, 1240-ben, a győri káptalan bizonyosságot tesz arról, hogy Köpcsény helység lakosai szántó-földjeik egy részét, rétjeik felét és Uruzvárnál (Oroszvár) a dunai halászatukat Chemps fiának ötven márkáért örök áron szabad tulajdonul eladták.³⁾

1) Abel III., I. 222.

2) V. J. 102.

3) Bethlenfalvi gróf Thurzó György levelei nejéhez. Budapest 1876. 2 köt. 52. és 58. old.

1) Codex oipl. T. VII. 4. 180.

2) Codex dipl. T. III. V. 2. 223., 224.

3) Codex dipl. T. IV. 1. 191.

ne tegye. — A társulati vízterületet három szakaszra osztva értékesítik; egy-egy szakaszért azonban alig tudnak elérni 60 koronánál nagyobb évi bért. Igaz, hogy eddig ennyit se jövedelmezett a víz; a nemes hallal való benépesítést pedig bizonyára már a közel jövőben sokkal nagyobb összeggel fogják értékelni.

A Garam torkolatánál a „Bény-garamtoroki“ halászati társulat alakult meg 360 k. hold vízterületen 1900-ban. A társulat működését nagyban bénítja a felette lévő oroszai cukorgyár, a melynek szennyes vizei sok kárt okoznak a halállományban.

A „Lévai járási Garamvizi“ és az „Ujbánya-tolmácsi Garamvizi“ h. társulatok megalakultak ugyan, de nem működnek.

A „Felsőbesenyő-rudnói“ halászati társulat 1898-ban alakult meg; 702 kat. hold vízterülete a szivárványos pisztráng régiójába esik, vagyis oda, a hol nálunk valamire való halfaj nem tartózkodik. A társulatnak legfőbb törekvése tehát odairányul, hogy új fajok, nevezetesen a szivárványos pisztráng meghonosításával emelje vízének értékét; e végből elhatározta két költőháznak a felépítését, a melyek jövő tavasszal megkezdik már működésüket. A régi bérleti szerződések lejárván, a társulat az egész vízszakaszt egységes módon 5 tagba osztva 6 évre adta bérbe, összesen évi 209 koronáért. A bérbeadásnál egyelőre nem lehetett nagy jövedelem elérése a cél, hanem „az igazgató igyekezete oda irányult, hogy megbízható és a haltenyésztés iránt érdeklődő és leginkább a művelt osztályhoz tartozó egyéneket nyerjen meg a bérletek elvállalására“. Ezzel elérték azt, hogy az orvhalászok a legéberebb figyelemmel kísértetnek; nem maradnak el a feljelentések sem s így a nép mégis csak hozzászokik az új rendhez.

Sajnos, hogy az ottani orvhalászatnál nagyon szerepel a *dinamit* és nagyon kívánatos volna, hogy az egyes adott esetekben, úgy a mint azt a társulat is kívánja, a hatóság ne csak egyszerűen megbüntesse az illetőt, hanem a dinamitszerzés forrását is kutassa.

A halászat nálunk eredetileg királyi regale volt és ennek következtében a halászok a királyi háztartás számára bizonyos haldézma beszolgáltatására köteleztettek. Amint azonban az idők folytán a halászati regalé, mint úgynevezett kisebb királyi jövedelem a földbirtokosokra átszállt — a halászati jog nemesi előjoggá változott át.

Királyi tavakról („Clausura Regis“) a középkorban sokféle említés történik; így a lebényi apátság alapító oklevelében 1508-ból; ¹⁾ továbbá Komárommegyében is volt több királyi tó, melyek idővel a város tulajdonába mentek át. A malom melletti királyi tavak 1592-ben 10 forintért, a felsők évenkénti 8 forintért adtak ki haszonbérbe. ²⁾

Az urbarium arcis Fráknó ³⁾ szerint némely fertőmenti (már nem létező) — községek, mint Feketető, Jakabfalva, Fertő, Sárkölygye, Jókat a Fertőtávon gyakorolható szabad halászat fejében 10 mázsa halat tartoztak adni. De a Csallóköz és a Mátyásföld várjobbágysai főleg csak halakban rótták le a földesúri tartozásaikat.

Másfelől meg a főurak fizetése is részben halhaszonban állhatott; hiszen IV. Béla idejében Komárommegye főispánja hivatalból 200 hold földet és 16 halastavat kapott. ⁴⁾

(Folytatjuk.)

¹⁾ Abel III. I. 62. 63.

²⁾ Fényes, Komárommegye. Pest 1848. 89. old.

³⁾ Kollár, Historiæ, jurisque pblivi regni Hung. amoenitæ 11.

⁴⁾ Cod. dipl. IV. 3. 450.

Az Ipoly folyón megalakult három társulat közül egyik sem működik.

A Duna jobboldali nagy mellékfolyóján, a Rábán, még csak a társulatok megalakítása sem sikerült.

III. A felsoroltakon kívül folyóvízi halászati társulataink vannak még egyes különálló folyóinkon is.

Az Olton és mellékfolyóján, a Feketeügyön összesen nyolcz társulat alakult meg, vagy van alakulóban; azon eddig csak kettőnek a működéséről szólhatunk. A „Sepsi-Oltvölgyi“ halászati társulat 292 kat. hold vízterületén a legnagyobb erélyvel igyekszik a régi rendszertelenséget s fejetlenséget megszüntetni, a mi nem kis munkát ad, mert az igazgató még a legutóbbi jelentésben is 10 feljelentett és büntetéssel sújtott kihágásról számol be. A társulat a vízterületet 7 csoportba osztva egységes módon adja bérbe, összesen évi 290 korona 30 fillérért. A süllőikra-költést jó eredménnyel végzi s kísérletez a szivárványos pisztráng meghonosításával is.

A „Feketeügyi“ halászati társulat szintén elismerésre méltó buzgósággal igyekszik 490 kat. holdnyi vízterülete értékének emelésére. A területet 8 szakaszra osztva értékesítik összesen évi 350 koronáért.

A süllőikra kihelyezésének látható eredménye, hogy a Feketeügyből, a hol azelőtt nyomát se látták, már 26 cm. hosszúságú süllőt fogtak ki Sajnos, hogy a rákvesz éppen most semmisíti meg a folyó rákállományát. A halellenségek közül a vidra okoz nagy károkat; a társulat igazgatójának ügyességét dicséri, hogy e ravasz rablóból a múlt évben 11 darab került csapdába. A társulat költségeinek fedezésére a befolyt bérjövedelem 50%-át fordítja.

A Temest szintén különálló folyónak kell tekintenünk, mert ott ömlik a Dunába, a hol annak halászata már nem az országos törvény, hanem nemzetközi egyezmények szerint van szabályozva. Alsó részén, a melynek árvizei a Duna árvizeivel egy vízterületet alkotnak, nincs társulat. Felsőbb szakaszán két társulat alakítását kezdeményezte a hatóság. A torontálmegyei részen az érdekeltek többsége a társulat ellen nyilatkozván, a földművelésügyi miniszter úr a törvény 47. §-a alapján a hatósági bérbeadást rendelte el. Temesmegyében megalakult a „Temesvizi“ h. társulat 1037 k. hold területtel; működésében azonban nagy akadályokkal küzd különösen a társulati tagok lanyha érdeklődése miatt. Hátrányos a halállományra, hogy a Temes folyó vizállásai igen nagy mértékben változók s nyáron a mederben alig van víz. Az újonnan kötött bérletek jövedelme, kikötöttvén a tilalmi idő, a régihez képest 50%-kal csökkent. Ez bizony szomorú világot vet a régi gazdálkodási rendszerre, mert csak az következtethető belőle, hogy az azelőtti gazdálkodásnál a kifogott hal 50%-a tiltott — ivó hal volt. Minden esetre többet ér a mai kevesebb, de állandó jövedelem, a mely a tőkét éppen hagyja, mint a régi, bár kétszeres, a mely mellett a víz teljes elértéktelenedése csak idő kérdése lehetett.

Felemlítendő még a „Poprádvölgyi“ halászati társulat is, a mely ugyancsak csak legújában alakult meg, működéséről tehát még szó nem lehet, — de már magában azt nagy eredménynek kell jelezniünk, hogy 77 község határába eső 1085 kilométer hosszú patakhálózat birtokossága egyesült e nevezetes halászvidéken közös munkára.

Különálló társulatok a „Velencei tavi“ és a „Ferenczsatornai“ h. társulat.

A „Velencei tavi“ h. társulat 1890-ben alakult meg kerekszámban 4000 k. hold vízterülettel. A tó aránylag

értékes víz, mert a halászat bérjöveldelme k. holdanként átlag 4 koronán felül van; ugyanennyi körülbelől a jöveldelme a nádtermésből is. Ez utóbbi dolog azonban mutatja a víz mocsár jellegét; sekély víz mellett nagyon sűrűen be van növe. Újabbán valóságos csapásként jelentkezett a *békanyál*, a mely oly mértékben szaporodott el helyenként, hogy a hálózást lehetlenné teszi, másrészt rothadásával a vizet rontja. Gyakorlati tógazdák a tónak különösen pontyval való sűrű benépesítését javasolták, mert ez a hal a békenyálat folytonos mozgásával tönkre teszi. Újabbán tervezi is a társulat pontyivadék nevelő telep létesítését.

A „Ferenczcsatornai érdekeltek“ h. társulata 1895-ben alakult meg 2422 k. hold területen. Ezen területből 650 k. holdat egy e célra alakult közkereseti társaság vett 12 évre bérbe s legintenzivebb eszközökkel műveli. Ó-Szivác határában 94 k. holdon pontyivadékot nevel közvetlenül a csatorna mellett annak behalásítására. A társulat vízterülete többi része 1905-ben kerül egyékes kezelésbe. Legnagyobb gondot okozta a társulatnak a halak megőrzése az aránylag hosszú s sűrű behalásított vonalon; ebbeli törekvésének támogatásakép a földművelésügyi kormánytól 2000 koronát kapott már másodízben segélyképen.

Utolsónak maradt, bár társulataink között így nagy szabását mint az elért eredményeket illetőleg első helyen áll, a „Balatoni“ h. társulat 108,000 k. hold vízterületével, a melynek ma már a modern művelésről s annak eredményeiről részletesebben szólni is feleslegesnek tartjuk, mert csak ismételnők azt, a miről olvasóink a „Halászat“-ból már amúgy is bőven tájékozva vannak.

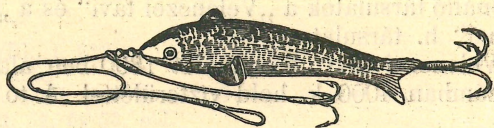
* * *

Ha már most visszatekintünk a felsorolt társulatokra, mindenek előtt megállapíthatjuk, hogy vannak közöttük többen, a melyek működése a legszebb eredménnyel jár. Az eredmények legfőbb tényezői mindenhol a tagok megfelelő érdeklődése s a kellő vezetés. A hol *ezek hiányzanak*, ott a társulatok hiába alakultak. Látjuk azonban azt is, hogy egyeseknél a jóakaratot kívül fekvő okok, — anyagi eszközök hiánya, hatóságok közömbössége, a törvény egyes hiányai stb. — teszik meddővé. Mindezekből már most meghatározhatjuk azokat a teendőket, a melyek szükségesegek, hogy a társulatok révén elérendő cél ne maradjon utópia.

A felsőbb ellenőrző hatóságnak mindenek előtt a legteljesebb szigorral kell fellépnie ott, a hol akár az érdekeltek akár a hatóság részéről a törvény iránti közömbösséget tapasztalja, mert első sorban arra van szükség, hogy a törvényt mindenki egyaránt megtartsa. Ott, hol a működés eredményessége anyagi eszközök hiányán múlik, támogassa a kormányhatóság, különösen eleinte, a töle telhető mértékben a társulatokat. Végül kerüljön sorra minél előbb a törvény megfelelő revíziója, hogy a gyakorlat követelte javítások, változtatások minél előbb megvalósuljanak.

Ha már rájöttünk arra, hogy komoly akarattal s munkával csakugyan tudunk valamit elérni, akkor annak a komoly akaratnak s munkának senki részéről sem szabad késnie.

Répassy Miklós.

Németország salmonidatenyésztése.

Linke R. után ismerteti Landgraf János.

A salmonidatenyésztés Németországban ma az intenzív gazdaság jegyében áll. A kereskedelembe jutó pisztrángoknak csupán csak 10% ered közvizekből, 90% ellenben tavakból való. Az ipari vállalatok ártalmas szennyei folytán ott is a legtöbb pisztrángos víz hasznavehetlenné vált a haltenyésztésre s csupán a tógazdaság nagymérvű terjedése és tökéletesülése, párosulva a halaknak többé-kevésbbé intenzív hizlalásával tette lehetővé azt, hogy a piac igényei kielégíthetők.

A mennyiben egyes patakok a pisztrángtenyésztésre alkalmasak maradtak, majdnem kivétel nélkül kifogástalan gazdasági kezelés alatt állanak s a legtöbb jelentékeny jöveldemforrása, ami főleg e végből alakult halászati egyesületek érdeme, melyek alkalmas módon végzik azoknak szabályszerű behalásítását.

A patakok majdnem kizárólag közönséges pisztránggal vannak benépesítve. Pataki saibling csaknem teljesen hiányzik és a szivárványos pisztráng is csak többnyire olyan patakokban található, a melyek valamely haltenyésztő teleppel kapcsolatosak. Általában az Amerikából importált salmonidákból vajmi kevés akad Németországban. A pataki saibling, a melyből nem régen még annyit vártak, sehol sem honosodott meg. Csakis olyan helyeken található, a hol rendszeresen és nagyobb mennyiségű éves ivadékkal folyt a népesedés. Szivárványos pisztráng gyakoribb ugyan és oly patakokban is mutatkozik, a hol nem végeztek vele rendszeres halastást, ámde ide sem természetes szaporodás révén jutott, mint inkább azáltal, hogy az *iredea* feltűnően szert szökni. Egyetlen alkalmat sem mulaszt el arra, hogy a tavakból elmeneküljön, ha a táplálás, elvezetés, avagy a tó túláradása ehez valamikép módot nyújt. Ezért lehet őt többnyire oly vizekben észlelni, amelyek valamely haltenyésztőteleppel kapcsolatosak és pedig rendszerint alatta, s csak kivételesen felette a telepnek. A hol a szivárványos pisztrángot ugyanolyan áron lehet értékesíteni, mint a közönségeset, ott a tenyésztőre nézve szépen jöveldelmez, mert a táplálékot határozottan jobban értékesíti mint az utóbbi.

Németországban különösen nagyszabású az Emsnek a hannoveri kormány által éves szivárványos pisztrángivadékkal eszközölt halasztása.

A mi a salmonidákra alapított tógazdaságot illeti, kiemelendő, hogy Németországban ma igen sok olyau pisztrángos tó van, a melyeknek kiterjedése 1—20 ha. között változik. Vannak olyanok, — köztük éppen a nagyobbak — a melyekben a pisztráng mellett pontyot és czompót is tartanak. Az eredmények általában kielégítőek s a hol van kívánni való, ennek oka legtöbbször a tápláló víz meddőségében rejlik.

Tudvalevőleg a víz rendszerint annál táplálóbb, minél gazdagabb oldott ásványi sókban. Ily táplálékban gazdag vizeket képeznek a falvakat érintő patakok, valamint azon források, amelyek mezőgazdaságilag jól művelt csapadék területekről fakadnak. Ennek ellenében az erdei patakok, valamint erdős csapadékterülettel bíró források többnyire szegények haltáplálékban.

Táplálékdús vizet a dús vízfaua is jellemzi. Az ilyen természetű forrásvizekben a melyeknek a hőfoka tehát nem emelkedik 12° R. fölé, főleg bolharákokat találunk nagy számmal, míg a melegebb és falvakat is érintő patakokban kiváltképpen a kövek alatt többnyire ephemeridát, pertidát, phryganida és szünyoglárvákat, továbbá csigákat találhatunk. A tapasztalás azt mutatta,

hogy a meddő vizeket sohasem lehet a bolharákok és csigák áttelepítése által — bármily sokat használjunk is belőlük — táplálékdússá változtatni, miután ezen állatok ott szükségét szenvednek s ez okon csak gyöngén szaporodnak és végre is kipusztulnak onnan.

Táplálékdús vizek florában is bővelkednek; forrás-vizekben főleg a bőjtű, melegebb vizekben pedig csillárka-félék honosak. Pisztrángos tavakban különösen ajánlatos a különböző vizililiomokat meghonosítani, mert azok nagy úszóleveleinek árnyékában a halak nemcsak árnyéket és védelmet lelnek, de táplálékot is.

A jó pisztrángos tavak hozama ha-ként 40—200 kilogramm között változik, sőt még ennél nagyobb hozamu tavakra is akadunk. A hol a hozamalól marad, 40 kg.-ot okvetlenül etetnek, feltéve, hogy azt a viszonyok egyébként megengedik.

Az *intenzív pisztrángtenyésztés* eddig különösen amerikai salmonidák, — köztük is főleg a szivárványos pisztráng termelésével foglalkozott. Eddig csak az amerikaiakat sikerült szűk téren, mondjuk a költőedényekben, nagyobb veszteség nélkül mintegy 4 cm. hosszú halacskává nevelni. Az etetést rendszerint szitált anyaggal végezték, leginkább örölt friss májat használván e célra. A közönséges pisztrángot tartósan így etetni nem sikerült s bizony tömegesen pusztult az el éhség miatt. Ma már e tekintetben is lényegesen haladtak. Nevezetesen egy új szabadalmazott eljárás szerint végzik a kis halak etetését.

Az új eljárás abból áll, hogy az adagolandó táplálékot, egy a halakat tartó edénybe függesztett tárgyra kenik fel. Különösen alkalmas erre egy érdes felületű virágcserep. Ezen a múlt év folyamán tartott bécsi nemzetközi kiállításon ismertetett eljárással játszva lehet a salmonidaivadékokat, úgy a pisztrángét, mint a lazacét is, magokban a költőedényekben 4 cm. hosszúra fölnevelni.

Az ilyen módon való adagolásra, valamint általában a pisztrángivadék etetésére főleg a *lép* alkalmas. Húsvágó gépen lehetőleg megőrölve, mint híg kása könnyen fölkenhető bármely tárgyra, anélkül, hogy a vízben arról fölolvadna, vagy onnan lehullana. Kivált az *ökörlep*

1. ábra.

ajánlható; kisebb mennyiségű ivadéknak, főleg kezdetben, a borjúlép is megfelel. A lépet megfosztjuk külső bőrétől és azután valamely húsdarálón a lehető legjobban felaprózzuk. Az így képződött kását igen vékony rétegben rákenjük valamely érdes felületű virágcserepre, a melyet azután fenekével felfelé állva a költőedénybe (l. 1. ábra) függesztünk.

Az etetést akkor kezdjük, a mikor azt észleljük, hogy az ivadék a vízszíne felé igyekszik, fejjel fordulva az áram ellen. A léppel bekent virágcserep felfüggesztése után az ivadék hamarosan nekiesik a tápláléknak s ugyancsak iparkodik azt onnan letisztítani.

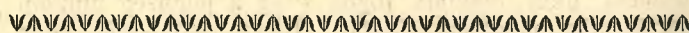
A mint azt a halacskák leszedték, természetesen újból be kell kennünk a virágcserepet. Tapasztalt tenyésztők állítják, hogy a nagy üzemben nincs ennél használhatóbb és gyakorlatibb adagolási mód. Egy munkás legalább 150,000 darab ivadékokat képes ilyen módon kielégíteni, a melyek kezdetben, vagy nyolcz napig, 2 ökörléppel beérik naponként. Ezentul azonban szükségletük már emelkedik. A költőedényekben való etetésnél természetesen csak nagyon jó és levegődús vizet kell használnunk, a melynek hőfoka soha se emelkedjék

12° R. fölé. A lépet jégen kell tartanunk, hogy meg ne romoljon.

Ezen új etetési módnak legnagyobb előnye éppen abban áll, hogy a közönséges pisztrángivadékokat is sikerül akár költőedényekben, akár költőládákban veszteség nélkül 4 cm. hosszúra megnöveszteni, ami azelőtt nem volt lehetséges. Leginkább a forrásvízzel dolgozó költőházak veszik hasznát, a melyeknél az ikrák gyorsan kelve, az ivadék már februárban táplálандók voltak. Ilyen telepekre nézve ugyanis lehetővé vált, májusig 3¹/₂—4 cm. hosszú ivadékokat nevelni s a tavakat ezekkel benépesíteni. Nagy előnye továbbá a tisztaság is. Mi sem vesz ugyanis a táplálékból kárba, s így könnyű a költőedényeket szép tisztán tartani. Alkalmazhatóságának a zavaros víz sem képezi akadályát, mert a fogyasztás kényelmesen ellenőrizhető.

Az ivadékokat, a mennyiben az a kellő nagyságúvá fejlődött, előzőleg lecsapoltan tartott és mésztejjel kellőképpen fertőtlenített ivadéknévelő tavakba helyezik, a hol azt egyideig a fentebb leírt módon etetik azaz a tónak különböző helyein naponkint többször, lehetőleg a be- és kifolyás közelében, a víz alá 10—20 cm.-re léppel bekent virágcserepeket sülyesztenek. Eme tavakat szintén erősen lehet népesíteni, nevezetesen 100 m² területre bátran adhatunk 6—10 ezer darabot, ha elegendő a vízfolyás. Az ivadék 8—10 hét alatt 5—8 cm. hosszúságúvá növekszik az így kezelt tavakban. Hogy a lépnél takarékoskadjanak, azt mérsékelt tempóban más, olcsóbb táplálékkal is keverik, így főleg húsliszttel. Sőt a mikor a kis halacskák már 6 cm. hosszúak, azt is megteszik, hogy a virágcserepek közelében, egyéb olcsóbb táplálékot tartalmazó lyukasított hádogból való skatulyákat is függesztenek. Ezekbe a táplálékot jól bele nyomják, s ha az a vízben megpuhult, a hézagokon át keresztül hatol; a halacskák ilyen módon rátalálnak akkor is, a midőn a víz által egészen szétomlasztva jelentkezik az a nyílásokon. Az ivadék többnyire a fenékről szedi fel ezt a táplálékot és érdekes látni, mily kedvvel habzsolják a lyukakon keresztül hulló darabkákat, a mint azok lassan a fenék felé esnek.

(Befejeztük.)

A ráktenyésztésről.

A „Fischerei Zeitung“ egy ráktenyésztő tíz évi megfigyeléseinek és tapasztalatainak eredményéről számol be egy érdekes cikkben, melyet közzétett voltánál fogva röviden a következőkben ösmertetünk.

A tó, amelyben 1893-ban kezdte a rákászatot rendszeresen üzni, mintegy 30 ha. kiterjedésű és elszigetelten áll. Évente azelőtt körülbelül 5000 drb rákot fogtak ki a tóból, hímeket és nőstényt vegyesen.

Amint kezelésbe vette a tavat, gondot fordított rá, hogy csak fejlődött hímeket fogjanak ki. Ennek a szigorúan megtartott okszerű hasznosításnak meg is lett a maga üdvös eredménye, mert négy év múlva már annyi rák volt a tóban, hogy alig tudtak ott elegendő táplálékot találni. Az ezen évben kifogott vén hímek száma felül volt a 12,000-en. Az állományt ritkítani kellett s így kifogtak a tóból még további 6000 darab különböző korú és nemű rákot, amelyeket azután egy nagyobb, 45 ha. körüli tó népesítésére fordítottak. Ebből a tóból a rákok az előző években teljesen kipusztultak.

A következő 1898-ik évben a kisebbik tóból 18,000 darabon felül fogtak ki piacra való rákot, ezek között

azonban már nőtény is volt vagy 2500 darab. Ezen felül a nagyobbik tó benépesítésére még mintegy 12,000 darabot fogtak ki a tóból úgy, hogy hozzávetőleg 20—25 mázsa lehetett az ezen évben kifogott rákmennyiség. Meggondolva, hogy a rák tulajdonképen csak a meder szélein, a part mentén él, ez a 20—25 mázsa 30 ha. tó terület után roppant mennyiség.

A tó hozama 1899-ben csökkent, mert piacra mintegy 12,000 darab, a nagy tó népesítésére pedig 3600 darab körül került ki belőle. A piacra valók között is sok volt a nőtény, 3000 darabon mindenesetre felül. A következő 1900-ik évben a kifogottak között csak mintegy 6000 darab volt a hím, míg a túlnyomó többség nőtény volt. Így tehát ezekből is vagy 6000 darabot lehetett piacra vinni anélkül, hogy emiatt az állomány csökkenésétől kellett volna tartani. A két nem közötti számarány 1901-ben még kedvezőtlenebb volt a hímekre úgy, hogy csaknem megegyeszer annyi nőtényt, mint hímét, körülbelül 8000 darabot kellett értékesíteni az arány kedvezőbbé tételére. Ennek a következő 1902 ik évben meg is volt a kellő hatása.

Hogy a tó rákállományában a hímek száma annyira megesappant, azt a tenyésztő megfigyelései alapján a következőknek tulajdonítja.

A rákivadék június végén szokott mutatkozni s ebben az időben nem mentek a rákok a varsába, nem lehetett rákot fogni a tóban. Bő fogás volt azonban az apró rákok megjelenése és a hímrákok első, július elején bekövetkezni szokott vedlése közötti időben, amikor mindkét nembeli rákok mohón keresték fel a varsákba elhelyezett eledelt, ami rendszerint értéktelen fehérhal-félékből került ki. Megjegyzendő, hogy a csalétket napról-napra meg kellett újítani, mert a rákok felé sem néztek a már bomlásnak induló húsnak. Amikor azután vedleni kezdtek a hímrákok, nemcsak ezeket, de nőtényeket sem lehetett fogni. A vedlés után, ami 8—10 napig szokott eltartani, úgy hímeket, mint nőtényeket újból tömegesen fogtak a varsák. Az ezelőtt sovány nőtényrákok azonban most ugyancsak megjavultak. Amint július vége felé a nőtények vedlése kezdődött, szintén nem akadt rá, a varsákba sem nőtényeket, sem hímeket nem lehetett fogni s ez a jelenség minden vedlés alkalmával ismétlődött. Nyilvánvaló ebből, hogy az ivadék megjelenése idején mindkét neműek az ivadékból, az egyik nem vedlése idején pedig a másikneműek a pánczélukat levetett védtelen, puha testű rákokból táplálkoztak s ezért nem nyúltak a varsákba helyezett csali után.

Miután pedig a nőtényrákok, — a talán túl hosszú ideig folytatott kimélet következtében, — a kelleténél nagyobb túlsúlyra jutottak, a hímeket kezdték mind jobban-jobban kipusztítani. A nőtényrákok túlságos elszaporodása pedig annyiban hátrányos, mert ezek lassabban nőnek, mint a hímek, következésképen nem értékesítik oly előnyösen a tóban termő természetes táplálékot.

A megszorított rákállomány nem maradt hatás nélkül a tó halállományára, csökkentette azt. És pedig megfogyatkozott a tóban a csukák, a sügerek száma s még erősebben a fehérhalaké (pirosszemű kele). A czompó és a kárász nem szenvedett. Ennek a magyarázatául az szolgálhat, hogy abban az időben, amikor a czompó és kárász ívik, már mutatkozik a rákság új nemzedéke is, s a rákok inkább ezek után vetik magokat, míg a korábbi ívó halfajták ívási idején ezek lerakott ikrái és a zsenge ivadék szolgáltatják a rákok keresett táplálékát.

A pusztítás azonban éppen nem egyoldalú, mert a halak sem kimélik a rákokat, s bizony a fiatal nemzedékből és a vedlő rákokból ők is jócskán fogyasztanak.

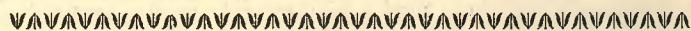
Amikor a tó már kellően benépesedett rákokkal, nincs jelentősége a halak és a saját fajtájabeliek okozta pusztításoknak, annál a tónál azonban, amelyet még csak népesítenek, ezeket a felmerülhető veszteségeket szükséges számításba venni.

Ha tehát valamely tavat ráktenyésztéssel akarnak hasznosítani, a tó halállományát, amennyire csak lehet, meg kell ritkítani.

A népszerűsítésre szánt anyaggal pedig nem szabad takarékoskodni, mindjárt első évben lehetőleg sok rákot kell a tóba helyezni, s néhány éven át állandóan kell rákokat bocsátani a tóba.

Az említett nagyobbik tó benépesítésére a part 1 fm.-ére 6—7 darab rákot számítot az a tenyésztő, s amint mondja, reméli, hogy így czélt is fog érni. Már mutatkozik is a tóban a fiatal nemzedék, amíg azonban a kellő sűrű népességüvé válik a tó, addig többszöri öntudatos munkára van még szükség.

A tóban helylyelközzel mutatkozó sűrűbb növényzettel s hinárt ki kell irtani, mert ezek mind-megannyi búvóhelyei a rák apró ellenségeinek. A békák, a halpiócák, vízpoloskák, szitakőrő álcák stb. túlságosan elszaporodva veszedelmesekké válnak az apró rákivadékokra, míg a kifejlődött rákoknak táplálékul szolgálnak. El kell tehát pusztítani rejtekhelyeiket, s akkor a tiszta tómederben a rákok könnyen elbánnak velők. A tónak ilyen megtisztítása nemcsak költséges és fáradságos, de meglehetősen hosszú időt is vesz igénybe, tehát csak akkor érdemes hozzáfogni, ha a tó használata azután megfelelő időre biztosítva is marad. Ezt különben már maga az a körülmény is indokolja, hogy a népesítés megkezdésétől csak az ötödik, hatodik évben lehet a tó rendszeres kihasználását megkezdeni.

◦ VEGYESEK ◦

Halászati visszaélések. Orsováról írják, hogy míg a dunai magyar halászok szigorúan megtartják a halászati törvény tilalmát, a szerb halászok éppen semmit sem törődnek a szerb halászati törvénnyel, mely pedig a magyar törvénnyel majdnem azonos. De nemcsak a halászok. hanem a szerb hatóságok is számtalan esetben törvényellenesen járnak el s igazolványokat adnak ki a halászati törvényben megállapított tilalmak kijátszására. Az Orsovával szemben fekvő Tekia nevű szerb faluban székelő járási hatóságnál már szóvá is tette ezt a szabálytalan eljárást az orsovai főszolgabíró: a szerbek azonban kijelentették, hogy Magyarország és Szerbia között még nincs halászati egyezmény s ama sajátságos nézetüknek adnak kifejezést, hogy a míg ilyen egyezmény nincs, addig ők — viszonyosság hiányában — a saját törvényük életbeléptetésére és a tilalmak ellenőrzésére nem kötelesek. E furesa fölfogásról a magyar hatóság jelentést tett az alispánnak, s az orsovai halászok már most várva várják a felsőbb intézkedést és annak a kérdésnek az eldöntését, vajjon a szerbek tartoznak-e a saját törvényeiket végrehajtani, vagy sem?

Mint értesülünk az alispán a kormányhoz fordult a kívánt fölvilágosításért. Nem ismervén a dolog részleteit, csupán annyit kívánunk megjegyezni, hogy tudomásunk szerint, a Dunának szóbanforgó részén, a magyar partokon sincsenek halászati tilalmak, a mennyiben a törvénynek tilalmi intézkedését nem léptették hatályba a Drávatoroktól lefelé.

Abban igazuk van a szerbeknek, hogy csakis egyezményileg lehetne ezt az ügyet köztünk és köztük véglegesen rendezni. Erre vonatkozólag történtek is lépések: az egyezmény szövege el is készült, sőt az sem rajtunk múlt, hogy már régen véglegesen is meg nem kötöttet.